

[PROLOOG]

JAREN LATER ZOEK IK NAAR EEN SCHOENMAKERSBON, maar wat ik vind is het opgevouwen briefje bij de bankpassen in het achtervak van mijn portemonnee. Ik dacht dat ik het had weggegooid, net als de gebreide handschoenen, die naar zweet en frituurvet roken. Om de zoveel tijd denk ik eraan, zonder op zoek te gaan. De directe herinneringen en associaties zwermen in mijn hoofd als muggen op een warme zomeravond. Ik kan niet naar een klosje paars naaigaren kijken zonder Lunya's zorgzame blik voor me te zien. Elke kaassoufflé die ik eet, komt van Henny. In een bushokje hangt een advertentie voor Cartierzonnebrillen en ik denk aan Turgay. Ik vouw het briefje open, lees het en realiseer me dat dit het enige tastbare ding is dat ik aan het industrieterrein heb overgehouden. Die notitie bevat alles: de pijn, het dagelijkse sloven en bovenal de verwondering.

'Hoe kwam je daar terecht?' vragen mensen als ik vertel dat ik bijna tien jaar geleden, vlak na mijn afstuderen, in een partijhandel werkte. Ze proberen het te verbergen, maar ik hoor de minachting in hun toon.

De partijhandel was gehuisvest in een loods op een vergeten industrieterrein tussen twee steden. Er lag een

volledige wereld in het kluitje oude bedrijfspanden, geasfalteerde wegen en kale grasvelden. Ik antwoord eerlijk en vertel dat de partijhandel van mijn oom was.

Ik denk vaak aan mijn oom en de andere mensen van het industrieterrein. Ze moesten me niet. Ik was het onbekende neefje uit de kleine stad, een jongen met het diploma van een studie die hun niets zei. Het diploma en de bijbehorende kennis waren van buiten en bestonden daarbinnen niet. De buitenwereld drong hooguit door in de spullen, in de leveringen aan de op het terrein gevestigde bedrijven. In koelkasten en ovens, inductieplaten en daarvoor geschikte pannen. Theeserviezen en slaapkamersets. Kratten frisdrank om de bruiloften in het zalencentrum te bevoorraden.

De vondst van het briefje is onverwacht. Ik ben tien jaar verder en heb de baan en het huis waarvoor ik bestemd was. Er zijn geen sporen die leiden naar een verduisterde geldsom en een lap grond, waar nu hedendaagse uitvoeringen van jarendertigwoningen staan. Die zes maanden in de partijloods heb ik uit mijn levensloop gesneden, maar weggoeien kan ik ze niet.

Ik kijk liever dan ik doe. Als kind maakte me dat meegaand, tegelijkertijd was het zorgelijk. Op straat bleef ik zomaar stilstaan, starend naar het wisselende stoplicht tot de juf me aan mijn arm meetrok. Een glas met de Looney Tunes stukgeslagen op de gangtegels, de val door mij veroorzaakt, maar daar staat me niets van bij. Ik onthoud details, geen gebeurtenissen. De eerste keer veters strikken of de kaarsjes op mijn zesde verjaardagstaart uitblazen; ik weet het niet meer. De fysieke sensatie, vermengd met verrukking, kan ik me

inbeelden, maar ik herinner me alleen wat er daarna kwam, de reactie van anderen. Een bemoedigend maar afwezig ‘goedzo’, een hand die vette kaarsrook wegwuift.

Wanneer mijn moeder op de bank een tijdschrift las, bestudeerde ik haar vanaf mijn speeltapijt met wegeprint en zag een volmaakte rust. Zonder te stoppen met lezen, pakte ze een glas thee van de salontafel en dronk kleine slokjes. De zon door het raam scheen zacht op haar gezicht en ze ging compleet op in het decor. Voor mij waren dat kenmerken van volwassen worden en ik vertrouwde erop dat ook ik met de jaren zou samenvallen met mijn omgeving. Maar dat gebeurde niet. Het enige wat het leven schenkt, is een lichaam en ademhaling.

De verklaring voor mijn zwaarte zoek ik in kleine voorvallen. Het brandweerautootje dat tegen mijn hoofd stootte, waarna ik ter observatie in het ziekenhuis moest blijven. De nachtzuster die me elk uur wakker maakte en vroeg hoe oud ik was. Die keer dat mijn melkbeker was leeggegoten en gevuld met urine. De geur trok er niet meer uit. Klasgenoten die tien meter voor me fietsten en me pas begroetten bij de fietsenstalling. De jongen met wie ik een schoolbank deelde, maar nooit dromen en gedachten mee uitwisselde. Na de middelbare school vertrok hij naar een universiteitsstad in het noorden van het land. Een paar maanden later hoorde ik dat hij onder invloed van een balkon was gevallen en verongelukt. Het gerucht ging dat hij was gesprongen. Toen ik zijn overlijdensbericht las, voelde ik geen emotie of medeleven, maar vroeg ik me af wat

eenvoudiger was, jezelf kennen of de ander?

Vraag ik de mensen om me heen mij te omschrijven, dan breng ik ze in verlegenheid. ‘Een gewone jongen,’ antwoorden ze. Ze generen zich omdat ze *gewoon* niet kunnen duiden. Doorsnee is geen compliment. Je leven moet exceptioneel zijn. Op zijn minst één eigenschap vergaren die je onderscheidt van de rest. Ik zie bij anderen hun ziel door de huid schijnen en vraag me af waarom mij dat niet lukt.

Een groots mens zijn is niet hetzelfde als een luid mens zijn. Ik heb een hekel aan mensen die zich uitgesproken kenbaar maken. Mensen die een fles vruchtensap al openmaken voor het afrekenen. Moeders die bevriend zijn met basisschooljuffen. Motorrijders met hun harde, lawaaiige uitlaat. Mensen die over de rij van de viskraam heen roepen dat het wel erg lang duurt. Mannen die zelfverzekerd naar voren stappen als een goochelaar zijn publiek vraagt om een vrijwilliger. Het zijn mensen die denken dat gezien worden een recht is. Ze hebben het mis. Je kunt eisen wat je wilt, maar erkenning komt niet voor iedereen. De grootste mensen verdwijnen geruisloos, dat heb ik zelf gezien.

Het is makkelijk om de mensen van het industrieterrein op te voeren als karikatuur of ze te reduceren tot een archetype. Daarmee wordt voor buitenstaanders begrijpelijk waar ik werkte. Een circus met clowns, koorddansers en dansende beren. Maar dat zou de mensen met wie ik heb gewerkt, die voor me hebben gezorgd, geweld aandoen. Ik wil niet de onbeholpen eikel zijn die mijn oom probeerde uit me weg te werken.

Wie ik ben, weet ik niet. Ik doe pogingen te bedenken

wat, maar kom niet verder dan de gegevens uit mijn paspoort. Mijn identiteit kan ik niet ontlenu aan mijn beroep. Ik zou volmondig willen zeggen dat ik bakker of stratenmaker ben. Dat gespierde armen en eeltige knieën verraden dat de jarenlange arbeid in het lichaam is getrokken. Maar ik kan alleen duiden wat ik niet ben. Ik ben geen professor of voetballer, geen kunstenaar of postbode. Geen beginner, want ik had al het nodige eelt op mijn hart toen dit verhaal begon. Geen alwetende verteller; daarvoor weet ik te weinig wat er precies is gebeurd.

Pas nu, jaren later en alles voorbij, vraag ik me af of de loods meer was dan een gebeurtenis die ik onderging. Of er waarde en betekenis zaten in die herfst en winter die in mijn geheugen zijn verteerd tot flarden en losse snippers. Leven is vuil en gelaagd, je probeert het goed te doen, maar maakt brokken. Daarna realiseer je je dat de waarheid meerdere kanten heeft. Degenen die zich door de teleurstelling heen weten te slaan, krijgen nu – eindelijk – alle ruimte. Het zijn niet mijn verhalen die ik deel, dus ik twijfel of ik de aangewezen persoon ben om ze te vertellen, maar ik was daar en ben sindsdien nooit meer dezelfde geweest.

MIJN OOM KWAM IK TEGEN BIJ DE INGANG VAN DE lokale supermarkt. Ik liep langs en had oogcontact met hem als met een vreemde. Pas toen hij mijn naam riep, draaide ik me om. Ik had hem jaren niet gezien. Het was onduidelijk of zijn haar blond was of grijs. Hij vroeg hoe het ging. Nadat ik had verteld dat ik een maand eerder was afgestudeerd, kwam hij, in plaats van felicitaties, met een onverwacht aanbod.

‘*Jong,*’ zei hij, ‘als je wilt, heb ik een baantje voor je. Om je even op de rails te krijgen na al die jaren studeren.’ *Even* sprak hij uit met een harde *f* en de *n* op het einde vergat hij. Hij sprak als de mensen in de kleine stad, onze geboorteplaats. De plotse intimiteit ervan was ontwapenend. Mijn accent was ik in het eerste jaar van de studie kwijtgeraakt. De zachte *v* en duidelijk gearticuleerde *n* had ik opgedaan tijdens de werkcolleges Data-analyse en Academische Vaardigheden.

Zijn aanbod kwam niet ongelegen. Ik had vier jaar voor een diploma gestudeerd zonder te bedenken wat ermee te doen. Twee weken eerder was ik weer bij mijn ouders gaan wonen. Mijn kamer in de grote stad moest ik na het behalen van de studie verlaten, dat was de regel

van de woningbouwvereniging. Ik betrok weer mijn oude kinderkamer. Het bed was jarenlang onbeslapen en strak opgemaakt met *Toy Story*-beddengoed. In de hoek van de kamer hing een wasbak aan de muur. In het glas naast de kraan stak een oude tandenborstel.

Mijn oom en ik spraken af voor de dag daarop. De laatste keer dat we elkaar zagen, kon ik me niet herinneren. We waren oom en neef, maar meer dan een handvol jeugdherinneringen aan hem had ik niet. Hij was de oudere broer van mijn moeder en na de dood van mijn grootouders bleef er weinig over van de familieband. *Het is een vreemde snuiter*, zeiden mijn ouders over hem. Zijn telefoon – de Nokia 3310, een verouderd model – ging af en hij las de naam van de beller op het scherm.

‘Tot morgen,’ zei hij tegen mij, bracht de telefoon naar zijn oor en liep weg.

*

Op mijn eerste dag stond mijn oom voor zijn loods op me te wachten. Hij lachte breed toen ik de parkeerplaats op fietste. Mijn fiets zette ik in een rek van een grote bierbrouwerij. De loods was een grauw bouwsel van betonnen schotten met een golfplaten dak. Een hoge schuur met een garagedeur in de gevel. De bruine verf op het hout liet los in gekrulde schilfers. Soortgelijke, onooglijke gebouwen stonden op talloze andere industrieterreinen, maar mijn oom liep trots voor me uit alsof hij me gidste naar zijn unieke, zelfontworpen, met zeldzame en kostbare materialen gebouwde kasteel.

‘Welkom!’ Met gespreide armen liep hij de partijhandel in. Ik was er jaren eerder geweest, maar het voelde onbekend. Aan de hoge, metalen balken hingen tl-buizen en het daglicht kwam uit de vierkante opening van de garagedeur. Mijn ogen wenden aan het schaarse licht. De loods was een rechthoekige, open ruimte, met kartonnen dozen opgedeeld in parallelle paden, als in een warenhuis of bouwmarkt. De schappen leidden naar één breder centraal pad. Aan het begin van dat middenpad stond een lange toonbank met daarop een oude kassa. Het grijze plastic van de behuizing was vergeeld en de gedrukte cijfers op de toetsen vaag en versleten. De loods was een winkel, want er werden goederen verkocht. Tot zover de overeenkomst.

Achter de toonbank was een doorgang naar een kamer met een groot, houten bureau. Hoog in de wand, tegen het plafond, een reeks ramen met melkglas. Aan de linkermuur een sober keukenblok. Het rook er naar sigarettenrook. Ik bleef op de drempel staan. Die ochtend had ik getwijfeld om te gaan. Tegelijkertijd had ik niets anders te doen. Nadat ik weer bij mijn ouders was ingetrokken, had ik weinig ondernomen om de eindeloze, voor me uitstreckende weken te vullen. Uit hun opmerkingen en terloopse vragen begreep ik dat ze een tegenprestatie verwachtten, een dank voor al die jaren onderhoud, op z'n minst een bijdrage aan het huishouden.

‘Dit is mijn kantoor.’ Mijn oom had nog steeds de brede lach op zijn gezicht. Tussen zijn tanden zat bruine aanslag, een rokerslaagje, op zijn voorhoofd parelden zweetdruppels. Hij gebaarde me om te draaien en ging

voor me uit het middenpad af. Hij maakte een ongeduldige indruk; zijn gebruikelijke staat van zijn, ontspanning voor hem een teken van verzwakken.

Zijn rondleiding startte achterin. Tegen de betonnen achterwand stond het dierenvoer van onbekende merken, blikken Kitty Kat en kilozakken Lassie, niet verkrijgbaar in de reguliere supermarkten en daarom goedkoper. Dozen met voordeelzakken snoep, tot ver boven de rand gevuld. Cellofaanverpakkingen vormden een onverstoorbare berg, het opschrift in een onbekende taal. ‘Tsjechisch,’ verduidelijkte mijn oom. Hij wees op het huishoudschap, de kleine, noodzakelijke spullen voor in huis. Hij noemde ze kort op in het voorbijgaan. ‘Kaasschaaf. Satéprikker. Wasknijper.’ Aan het einde van dat pad stonden grote producten, een wasrek en een kindermatras. Dan de drogisterijwaar; de badproducten en toiletspullen, uit de handel gehaald omdat ze niet verkochten, afgekeurd, want ze brachten niet de gewenste schoonheid.

‘Dit hierachter gaat het hele jaar door, maar het beste staat voorin. En dat zijn de producten van de feestdagen,’ legde hij uit. ‘Wat tijdelijk verkrijgbaar is, koop ik na afloop op. Dit wisselt het meest. Het is een dagtaak om bij te houden.’

De seizoensgebonden producten pasten niet bij de bloedhete augustusdag. Paasservetten lagen naast Valentijnsbonbons en Halloweenraamstickers. Ze waren te laat en tegelijkertijd te vroeg. Uit de luidspreker boven mijn hoofd werden zomerhits afgewisseld met reclame. De loods rook weëg en bedompt, naar suiker en kattenbakkorrels.